

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2023 m. spalio 16 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (kolegijos pirmininkas), Egidijos Tamošiūnienės ir Agnės Tikniūtės, susipažinusi su 2023 m. rugsėjo 29 d. paduotu atsakovės UAB „Autotentas“ kasaciniu skundu dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. birželio 30 d. nutarties peržiūrėjimo

nustatė:

Šioje byloje priimta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 7 d. nutartimi byloje Nr. 3K-3-392-915/2017 byla perduota nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje nurodyta, be kita ko, kad pirmosios ir apeliacinės nepagrįstai sprendė, jog atsakovei UAB „Autotentas“ nekyla civilinė atsakomybė dėl 2010 m. birželio 21 d. eismo įvykio, netinkamai šalims paskirstė įrodinėjimo našta ir nepagrįstai iš bylos duomenų visumos nenustatė atlygintinos žalos dydžio, kai žalos padarymo faktas yra nustatytas.

Klaipėdos apygardos teismas 2022 m. gruodžio 13 d. sprendimu ieškovo Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro ieškinį patenkino: ieškovui iš atsakovės UAB „Autotentas“ 240 113,75 Eur nuostolių atlyginimą, 6 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą 360 170,63 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos 2012 m. gegužės 30 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2023 m. birželio 30 d. nutartimi pakeitė Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. gruodžio 13 d. sprendimą ir jo rezoliucinę dalį išdėstė taip:

„ieškovo Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro ieškinį patenkinti iš dalies. Priteisti ieškovui Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biurui iš atsakovės UAB „Autotentas“ 240 113,75 Eur nuostolių atlyginimą, 6 procentų metines palūkanas už priteistą sumą (240 113,75 Eur) nuo bylos iškėlimo teisme (2012 m. gegužės 30 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.

Kasaciniu skundu atsakovė UAB „Autotentas“ prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. birželio 30 d. nutartį ir palikti galioti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. gruodžio 13 d. sprendimą.

Atrankos kolegija pažymi, kad kasacinis teismas tikrina žemesnės instancijos teismų sprendimų (nutarčių) teisėtumą tik išimtiniais atvejais, kai yra bent vienas iš Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 346 straipsnio 2 dalyje nustatytų kasacijos pagrindų (CPK 346 straipsnio 1 dalis). Kasaciniame skunde nepakanka vien tik nurodyti kasacijos pagrindą – įvardyti kasacijos pagrindo buvimą būtina pagrįsti išsamiais teisiniais argumentais (CPK 347 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Be to, CPK 346 straipsnio 2 dalyje nurodyti kasacijos pagrindai patvirtina, jog kasacija leidžiama ne teisės klausimais apskritai, bet siekiant, jog kasaciniame teisme būtų nagrinėjamos tik tokios bylos, kuriose keliamų teisės problemų išsprendimas būtų reikšmingas vienodam teisės aiškinimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti buvus pažeistą materialiosios ar proceso teisės normą, teisinius argumentus, patvirtinančius nurodytos (nurodytų) teisės normos (normų) pažeidimą bei argumentuotai pagrįsti, kad teisės pažeidimas, į kurį apeliuojama, turi esminę reikšmę vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, taip pat kad jis (teisės pažeidimas) galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 2 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti konkrečią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktiką, suformuotą byloje, kurių faktinės aplinkybės yra analogiškos ar iš esmės panašios į bylos, kurioje priimtas teismo sprendimas (nutartis) skundžiamas kasacine tvarka, bei argumentuotai pagrįsti, kad teismas skundžiamame procesiniame sprendime nukrypo nuo tokios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos. Tai daroma analizuojant apskųstuose teismų sprendimuose išdėstytus teisinius motyvus ir juos lyginant su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota teisės taikymo ir aiškinimo praktika.

Atsakovės kasaciniame skunde nurodomi tokie esminiai argumentai:

1. Kasaciniame skunde keliamas klausimas, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikydamas Danijos materialinės teisės normas, netinkamai aiškino atleidimo nuo civilinės atsakomybės arba jos mažinimo pagrindus, nustatytus Danijos kelių eismo įstatymo 101 str. 2 d., kadangi teismas vertindamas Danijos teisės turinį, nurodė, kad faktinė padėtis suponavo atsakomybės mažinimą vienu trečdaliu, tačiau nesirėmė ir nesivadovavo Danijos Aukščiausiojo Teismo nutartimi, priimtoje byloje Nr. u.2017.917H, kurioje atskleistas Danijos kelių eismo įstatymo 101 str. 2 d. turinys, nurodant, kad kompensacija už asmens sužeidimus panaikinama, jei nukentėjusysis tyčia prisidėjo prie susidūrimo, kai nukentėjusysis nelaimės metu savo veiksmais bandė nusižudyti atsitrenkdamas į priešpriešinę juosta važiuojančią transporto priemonę. Šiuo konkrečiu atveju apeliacinės instancijos teismas nustatė reikšmingas aplinkybes (žuvęs asmuo nestabdydamas 110 km/h greičiu trenkėsi į spūstį, su jungtais avariniais signalais stovėjusią atsakovui priklausančią transporto priemonę), todėl šioje bylos faktinis pagrindas turėjo suponuoti Danijos Aukščiausiojo Teismo nutarties byloje Nr. u.2017.917H, taikymą, kaip turinčią precedentinę galią. Netinkamai taikant ir aiškinant Danijos teisės normas ir nesivadovaujant aktualiomis bylomis, teismas iš esmės pažeidė CK 1.10 str., 1.12 str. bei Danijos kelių eismo įstatymo 101 str. 2 d., tuo nukrypdamas nuo Danijos Aukščiausiojo Teismo formuojamos teismų praktikos.
2. Byloje nustatyta, kad nagrinėjamu atveju taikoma griežtoji atsakomybė (be kaltės), tačiau apeliacinės instancijos teismas šioje civilinėje byloje iš esmės taikė priežastinio ryšio deliktinės atsakomybės sąlygos prezumpciją, nors aiškinant ir taikant Danijos teisės normas, turėjo pareigą nustatyti atsakingą asmenį, kas suponuoja priežastinio ryšio sąlygos nustatymą santykyje. Ekspertui nustatius, kad atsakovo vairuotojo veiksmai nebuvo techniniame priežastiniame ryšyje su eismo įvykiu ir nustačius, kad žuvęs vairuotojas pažeidė Danijos Saugaus kelių eismo įstatymo 15 str. 3 d. bei 41 str. 1 d., teismas turėjo pareigą nustatyti priežastinį ryšį, kadangi jo prezumpcijų sąlygų nustatyta nebuvo. Tokiu būdu, teismas nukrypo nuo Klaipėdos apygardos teismo 2016-02-17 nutarties civilinėje byloje Nr. 2A-238-826/2016, kurioje atitinkamai vertinant Danijoje įvykusio eismo įvykio aplinkybes, teismas nustatinėjo priežastinį ryšį. Tokiu būdu teismai iš esmės pažeidė CK 1.10 str., 1.12 str., 6.247 str., Danijos kelių eismo įstatymo 101 str. 2 d. bei nukrypo nuo šios kategorijos dėl atgretinio reikalavimo bylų formuojamos praktikos, aiškinančios priežastinio ryšio nustatymo sąlygas (tiek faktinio, tiek teisinio, tai patvirtina, būtent, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-02-23 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-78/2010, 2020-11-18 nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-312-1075/2020, 2021-11-29 nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-298-1075/2021, 2017-11-03 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-338-313/2017, 2018-01-16 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-373-219/2018, 2019-06-04 nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-193-469/2019 bei 2019-12-19 nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-393-916/2019).

3. Danijos kelių eismo įstatymo 101 str. bei Danijos atsakomybės už nuostolius įstatymo 1 str. imperatyviai nustato, kad įstatymas taikomas tik jei asmuo laikomas atsakingu už eismo įvykį, tuo tarpu nagrinėjamoje byloje nėra nė vienos faktinės aplinkybės, kad atsakovo vairuotojas koku nors būdu prisidėjo prie eismo įvykio, todėl teismui kilo betarpiška pareiga nurodyti, kodėl iš esmės taikomos šios teisės normos, jei atsakovės vairuotojas nėra atsakingas už sukeltą eismo įvykį, todėl teismas pažeidė CK 1.12 str., kadangi teismas tinkamai nenustatė Danijos teisės turinio ir jos taikymo sąlygų.
4. Byloje nustatyta, kad žuvęs vairuotojas neturėjo pajamų, tik dalyvavo darbo pokalbiuose, tačiau byloje nebuvo pateikti Danijos atsakomybės už žalą įstatymo 7 str. 2 d. aiškinančios „kitų ypatingų aplinkybių atvejis“, kuris buvo taikomas apskaičiuojant tikėtina darbo užmokestį, todėl teismas priteisė tikėtiną žalą, kuri šiuo atveju nėra įrodyta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021-03-10 nutartis civilinėje byloje Nr.3K-3-48-1075/2021, 49 punktas). Šiuo atveju žalos atlyginimas buvo priteistas, nes buvo vadovautasi 2020-10-29 ekspertize, kurioje aiškiai nurodoma, kad ekspertas tik mano, kad teisinga vertinti, tačiau nepateikė jokių teisinių pagrindų, grindžiančių žalos apskaičiavimą.
5. Apeliacinės instancijos teismas vertindamas atsakovės argumentus dėl procesinių palūkanų mažinimo ir motyvuose nurodęs, kad įstatymas nenumato pagrindų sumažinti procesinių palūkanų dydžio, pažeidė civilinių teisių įgyvendinimo principą „kas neuždrausta, leidžiama“, kadangi Civilinis kodeksas iš esmės neteikia imperatyvaus draudimo taikyti palūkanų mažinimo instituto procesinėms palūkanoms, kurios net nėra tiesiogiai įtvirtintos CK. Laikant, kad procesinės palūkanos yra kompensuojamosios, palūkanas gali didinti specialieji įstatymai (pvz., Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymas), todėl tiek jų didinimas, tiek mažinimas yra galimas, taikant CK 6.37 str. 3 d., kitokiu atveju iš esmės būtų pažeisti teisingumo ir protingumo principai, nustčius, kad procesinės palūkanos galėtų būti tik didinamos. Šiuo atveju susiklostė situacija, kuomet iš deliktinių teisinių santykių žala kilo dar 2010 metais, tuo tarpu iki 2017 metų spalio mėnesio Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties atsakovė nebuvo laikoma atsakinga už eismo įvykį, todėl bylinėjimasi teisme iš esmės lėmė ne vien atsakovės veiksmas, o būtent ir ieškovo, kuris teikė apeliacinius skundus. Vien tai, kad byloje kelis kartus buvo keičiami sprendimai, negali suponuoti netekimus tik vienai šaliai, kas pažeistų proporcingumo principą.

Atrankos kolegija, susipažinusi su kasacinio skundo argumentais, skundžiamų teismų procesiniais sprendimais, jų motyvais ir motyvų pagrindu padarytomis išvadomis, sprendžia, kad kasaciniame skunde nekeliami tokių teisės klausimų, kurie atitiktų CPK 346 straipsnio 2 dalyje nurodytus bylos peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindus. Atrankos kolegijos vertinimu, pagal keliamus kasacinio skundo klausimus kasacinio skundo argumentais nepagrindžiama, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė skunde nurodytas materialiosios ir proceso teisės normas ir kad tai galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui. Kasacinio skundo argumentais taip pat nepagrindžiamas nukrypimas nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos bei CPK 346 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyto kasacijos pagrindo egzistavimas.

Kasacinis skundas pripažintinas neatitinkančiu CPK 346 straipsnio, 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų, todėl jį atsisakytina priimti (CPK 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktai). Be to, nepateiktas kasacinio skundo vertimas į tretiesiems asmenims Danijos nacionaliniam draudikų biurui ir G. G. K. suprantamą kalbą (CPK 113 straipsnio 3 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktais, 4 dalimi,

n u t a r i a :

Kasacinį skundą atsisakyti priimti ir grąžinti jį padavusiam asmeniui.
Ši nutartis yra galutinė ir neskundžiama.

Teisėjai

Andžej Maciejewski

Egidija Tamošiūnienė

Agnė Tikniūtė